

dvije strane ISTE KOVANICE

Jednodnevna naučna konferencija u Zenici

Preoblikovanje duhovnog identiteta

Dr. **Emir Džambegović** je govorio u načinima utjecaja printanih medija u BiH u cilju podržavanja islamofobije u bh društvu. "Ono što su nekada bili romani i pozorišne predstave, danas su mediji koji služe kao sredstvo promoviranja drugih vrijednosti diskreditacijom islama, i to porukama mržnje, ignoriranjem pozitivnih aspekata ili na neki drugi način, sa svrhom podržavanja islamofobije, svjesno ili nesvjesno. Tako je i danas u BiH, gdje možemo govoriti o načinima medijskog tretiranja islama, islamskih institucija i autoriteta, kojim mediji, zapravo, po-

državaju razvijanje i širenje islamofobije. Iako se ove aktivnosti često sprovode pod egidom borbe za jednakost, toleranciju, a protiv navodne religijske isključivosti, riječ je ili o promoviranju ateizma, ili promoviranju vjeronanja bez pripadanja, ili oba svjetonazora. Djelovanje printanih medija u BiH ima za cilj redefiniranje religioznost, pripadnosti islamu i prakticiranja islama, kao i općenito promjenu odnosa prema duhovnosti uz preoblikovanje duhovnog identiteta Bošnjaka," konstatirao je u svom izlaganju dr. Džambegović. Magistar **Mevludin Dizdarević** sa IPF-a u Zenici govorio je o filmu i popularnoj percepciji islama. "Filmska umjetnost, ili industrija filma, kao izraz i oblik masovne kulture, ne

ulazeći u kontradiktornosti koje ovaj pojam u sebi nosi, svojim perfidnim propagandističkim metodama decenijama utječe na popularnu imaginaciju miliona ljudi. Veliki filmski hitovi, pored sjajne zabave koju nam svakodnevno podaruju, u naš nutarnji svijet importiraju i određeni ukus, ideologiju, političke stavove, redefiniiraju historijske istine, određuju prijatelje i stvaraju neprijatelje," konstatirao je mr. Dizdarević dodavši kako bi bilo neodgovorno previdjeti potencijal filma i njegove refleksije na kreiranje islama i muslimana kao globalne opasnosti. Docent dr. **Izet Bijedić** govorio je na temu "Islam u Bosni i Hercegovini nije prepreka njejoj integraciji u Evropsku uniju" te u tom kontekstu akcen-

tirao kako je islam koji se prakticira u Bosni i Hercegovini autohton, tolerantan, i spreman za suživot s drugim i drugačijim. "Ovakav bosanski islam, tolerantan i autohton, jedino se mogao održati, jer se nalazi u dubokom kršćanskom geopolitičkom okruženju," konstatira dr. Bijedić. Profesor dr. **Umar Abdul Aziz al-Ani** sa Filološkog fakulteta Univerziteta u Bahreju kritički se osvrnuo na neke pojmove koji uzrokuju pojavu islamofobije, posebice se osvrnuo na prava nemuslimana u okvirima islamskog društvenog uređenja. Nakon plodne diskusije napravljena je pauza za usaglašavanje zaključaka konferencije koje donosimo u prilogu ove reportaže.

TEKST I SNIMCI: M. KOVAČ

Zaključci konferencije

Islamofobija porađa mržnju, progonstva i ubijanja nevinih ljudi

Nakon podnesenih referata, analiza i diskusija na konferencijske teme, doneseni su sljedeći zaključci naučne konferencije s međunarodnim učesćem „Uzroci i prevencija islamofobije“

1. Islamofobija, ta prijeteca i zlokobna pojava, evidentna je posljednjih decenija, posebno nakon 11. septembra 2001., u svim dijelovima svijeta, posebno u SAD-u i zapadno-evropskim zemljama. U tom pogledu Bosna i Hercegovina i druge zemlje Balkana, nisu nikakav izuzetak, islamofobija je i u njima prisutna. Islamofobija je, zapravo, jedna, nova velika mržnja postmodernog doba, koja nakon fašizma i antisemitizma postaje najveći izazov zapadnoevropskom čovjeku, njegovom humanitetu, demokratiji i duhu racionaliteta.

2. Da bi se razumjela islamofobija potrebno je razumjeti čitav niz povijesnih, psiholoških, političkih, sociokulturnih i duhovno-religijskih blokada/inhibicija, stoljećima prisutnih unutar zapadnoevropskih društava u odnosu na islam i muslimane. Mnogi autori, historičari i istraživači ukazuju da začetke islamofobije treba tražiti u prvim, negativnim susretima koji su se desili u vrijeme križarskih ratova. U tim tzv. "svetim ratovima" nastale su brojne predrasude o islamu i muslimanima, koje su, nažalost, prisutne i danas.

3. Islamofobija, kao i stavovi, iskrivljene percepcije, špekulacije i predrasude o islamu i muslimanima – koje su donedavno karakterizirali samo neokonzervativne pisce i političare ekstremne desnice – danas su nažalost postali dio mainstream-diskursa, i on poprima karakter stalnosti. Naročito zabrinjava to što u kreiranju ovog diskursa učes-

tvuje veoma velik broj znanstvenika, filozofa, književnika, novinara, publicista i političara. Oni utiču na jačanje antiislamskih predrasuda, na preneglašavanje nesuglasica između muslimana, židova i kršćana te doprinose raspirivanju straha od islama i muslimana.

4. Zastrašujuća je uloga brojnih svjetskih medija koji učestvuju u širenju predrasuda i mržnje prema islamu i muslimanima. Evidentno je da pojedini mediji u BiH i regionu (a koji za sebe – kojeg li paradoksa – vole reći da su „neovisni“) šire islamofobiju u BiH i regionu Balkana. U tom pogledu, Bošnjaci kao pripadnici islama i žrtve najtežeg ratnog zločina – genocida, koji je izravna posljedica islamofobije, kontinuirano se pokušavaju dovesti u vezi sa terorizmom od strane istih onih koji su počinili genocid nad Bošnjacima. Učesnici ove Konferencije apeluju da kreatori takvih medijskih šema prestanu sa takvim postupcima jer islamofobija porađa mržnju, progonstva i ubijanja nevinih ljudi, a oni koji učestvuju u kreiranju takve atmosfere nose moralnu, ljudsku i historijsku odgovornost za saučeništvo u zločinima.

5. Mistifikacijski karakter floskule o neizbježnom povijesnom sukobu kršćanske Evrope i islamskog Orijenta doveo je da najekstremnijih oblika nasilja nad Bošnjacima muslimanima. Stoga, potpuno brisanje ove ideološke kvazi-naučne paradigme je prvi i nužan korak ka uspostavljanju uslova za uzajmano poštovanje i saradnju sve tri velike svjetske religije u Bosni, na Balkanu, i na tlu cijele Evrope.

6. Predrasude prema islamu i muslimanima postale su još intenzivnije povećanim

prisustvom muslimana na Zapadu u drugoj polovici 20. vijeka, kao i postojanjem određenih tendencija među samim muslimanima, koje, nažalost, tumače islam ne uvažavajući savremena društvena, misaona, kulturna i ekonomska kretanja. Ako se tome pridoda i postojanje brojnih islamofobičnih medija, koji vode strahovite kampanje protiv islama, onda je razumljivo zašto mnogi ljudi, posebno na Zapadu, islam doživljavaju kao svojevrsnu prijetnju i opasnost.

7. U tom pogledu Islamska povelja Svjetske unije islamskih učenjaka nadaje se posebno značajnom. U Islamskoj povelji je izneseno globalno, sveobuhvatno, odmjerenost i objektivno gledanje na poslanje islama i najvažnija pitanja koja se tiču islama i muslimana današnjice. Razmatranja iznesena u Povelji su jasna, utemeljena i pozitivno usmjerena. Muslimani se pozivaju da budu korisni članovi društava u kojima žive i da poštuju red, zakon i propise. Nikakav oblik ekstremizma nije dopušten, a teroriziranje nevinih ljudi i ugrožavanje njihovih života, imetaka i sigurnosti u islamskom zakonodavstvu spada u najteže grijeha (el-kebarir). S druge strane, Povelja koju su obznanili meritorni islamski učenjaci može poslužiti kao dobra osnova svima koji žele da u svijetu vlada mir i suživot, da se upoznaju s islamom i njegovim istinskim poslanjem, kako bi se konačno prestalo sa stigmatiziranjem islama i njegovim proglašavanjem za krivca u gotovo svakom terorističkom aktu koji se desi u svijetu. Takav tendenciozan i nekorektan pristup samo produbljuje jaz nepovjerenja među ljudima i porađa islamofobiju, koja je uzrok mržnje, progona, ubijanja i mnogih drugih zala.

8. Islam je, kako u svojim temeljnim tako i parcijanim naučavanjima, vjera mira, tolerancije i dobrog suživota s drugim i drugačijim. Na to ukazuju brojni šerijski tekstovi, kao i primjeri iz praktičnog Poslanikovog života i prvih generacija muslimana; sve to ilustrativno potvrđuje muslimansku toleranciju i koegzistenciju s drugima. Stoga, potrebno je da se tragom ovih spoznaja kultivira više pravedan i uravnotežen

pogled na islam, a da stari, srednjovjekovni postane omražen i neprihvatljiv.

9. Svedruštveni odgovor na rastuću islamofobiju mora biti i njeno sankcionisanje kao krivičnog djela. U praksi je gotovo nemoguće naći neko djelo koje ima obilježje krivičnog djela a da se krivično ne sankcioniše. Nažalost, kada je u pitanju islamofobija, koja ima izrazita obilježja teškog krivičnog djela (s obzirom da podstiče mržnju, progon, ubijanje i druga zlodjela), činjenica je da se oni koji siju islamofobiju ničim ne sankcionišu, štaviše islamofobija se toleriše ili, čak, afirmiše. Takva praksa je nedopustiva u 21. stoljeću, koje bi trebalo biti stoljeće sveopće integracije svijeta u jednu cjelinu, stoljeće ljudskih prava i prevazilaženja svih oblika separacije među ljudima. Uprkos svemu što razdvaja ljude, svi smo mi pripadnici jednog čovječanstva, i zbog toga trebamo više uvažavati jedni druge. Svaki govor neistine i mržnje je za osudu. Onaj ko prakticira svoju slobodu mišljenja treba voditi računa da, pri tome, ne vrijeđa i ne ponižava druge ljude.

10. Duboko ukorijenjene neistine o turskom ropstvu i prisilnom poturčivanju (islamiziranju) temeljni su generativni faktor islamofobijske svijesti nemuslimana Balkana. Afirmacijom historijske istine o dobrovoljnoj konverziji i analizom motiva koji su odlučivali u izboru da se prihvati ili ne prihvati islam na Balkanu, postepeno se prilazi definitivnom i totalnom demontiranju nacionalistički kreirane mitologije, do njenog konačnog brisanja iz svih školskih udžbenika, iz nauke, iz političkih programa i političke retorike, i iz svijesti budućih generacija Balkana, da bi se zamijenila istinom, koja će omogućiti uspostavljanje normalne komunikacije i koegzistiranja svih kolektivite-ta koji žive u ovom multietničkom, multikulturnom i multireligioznom mozaiku, koji po svojim suštinskim odlikama predstavlja izoštrenu sliku cijele Evrope.

NAUČNI ODBOR KONFERENCIJE
U ZENICI, 25.5.2013.